

A. P. P.,
Katolici, ljubite slogu!

»Troje se mili duhu mome, što je ugodno Bogu i ljudima: sloga braće i ljubav spram iskrenjeg i dobar sporazum izmed muža i žene« veli Bogom nadahnuti pisac (Eccli 25, 1). I apostolu se narodâ tako sviđa sloga, da dovikuje Galaćanima: »O da bi odsječeni bili oni, koji vas smučuju!« (Gal. 5, 12). Sv. Luka pak bilježi kao najveću pohvalu o prvim kršćanima: »A u mnoštva, koje vjerova, bijaše jedno srce i jedna duša« (Djela ap. 4, 32). Isus tako ljubi slogu svojih vjernika, da u najvažnijem svojem času pred smrću moli Oca: »Ne molim pak samo za njih (apostole), nego i za one, koji će na njihovu riječ vjerovati u me; da svi jedno budu, kao što si ti, Oče, u meni i ja u tebi, da i oni u nama budu jedno; da vjeruje svijet, da si me ti poslao« (Iv. 17, 20—21). Koliko li onda ne moramo mi katolici cijeniti slogu u katoličkom nastupu, organizacijama, pokretu! Jedinostvenost u dobru i za dobro mora nam biti sveti amanet.

Slozi se protivi nesloga ili nejedinostvenost i ta rada samo lošim učincima. Kako je neugodno uhu nesuglasje ljudskih glasova ili glazbala; koli odvratana nesklad u slikarstvu ili uopće kod umotvorina! Bogu je, začetniku prirode i njezinih zakona tako mila jedinstvenost ili sloga djelova u cjelini, da je udario zlatni rez na svako organičko biće. Dapače je Bog i u ljudska djela stavio neki posebni zakon duševne dinamike, da je to uvidio i poganin Salustij u riječima: »Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari«. (De bello Jugurtino). O Aristidu i Temistoklu čitamo, da su međusobno neprijateljstvo zaboravili na granici Atike, kada su išli u boj za svoju domovinu. K tome nalazimo u sv. pismu »neslogu« kao znak kazne Božje. David veli: »Razdijelio je Gospodin neprijatelje moje preda mnoom« (2. Kralj. 5, 20), što znači: pobijedih neprijatelje. Ili sjetimo se Spasiteljeva razlaganja: »Ako je sotona razdvojen proti sebi, kako će stajati kraljevstvo njegovo? Svako će kraljevstvo, razdvojeno proti sebi, opustjeti« (Lk. 11, 18). Bog hoće da teško kazni Egipćane poradi njihovih zlodjela. Kako? Izaija javlja u ime Svemogućega: »Pobunit ću Egipćane protiv Egipćana, brat će protiv brata boriti se, prijatelj protiv prijatelja, grad protiv grada, država protiv države« (Is. 19, 2).

U rečenom nalazimo dvije vrste Božje kazne: radi zlodjelâ pripusti Bog u narod neslogu ili neslogu pedepše propašću. Oboje nalazimo kao crvenu nit i u povijesti katoličkih naroda. Duga i ljuta borba Gvelfâ i Gibelina, o kojoj pjeva toliko i Dante i u kojoj se podijelili bili katolici Italije, nije li to kazna za loša djela u javnom životu i protiv

pape? Provala Turaka preko Male Azije, Balkana i dijela Evrope nije li Božji bič protiv kršćana za skizmatični duh Istoka i neslogu zapadnih vjernika? G. 1558. sprema Turčin vojsku, da proдре u Njemačku. Dvije godine prije odreče se krune Karlo V., a izbornici otežu da priznadu Ferdinanda za vladara, jer su izmed njih nekoji heretici. Čak i Ferdinandov sin očijuka s hereticima protiv oca. Papa u to doba uzalud pozivlje izbornike na slogu i zaklinje sve zapadne vladare da priskoče vojskom protiv Turaka. Stanje je zdvojno poradi nesloge katolikâ. I u tom strahu i teškom položaju žive katolici dugo vremena i trpe glad i progone. U petom vijeku barbari provališe u gornju Afriku i mačem istrijebiše kršćanstvo iz zemlje, u kojoj je tako bujno bilo u III. i IV. vijeku, ali i sklono na vjerska natezanja. Ispunila se je prijetnja Gospodnja: »A ja ću predati Egipat viasti okrutnih vladara i silovit će kralj vladati nad njima, veli Gospodin« (Is. 3, 4). Ne vlada li i danas radi nesloge katolikâ i u katoličkoj zemlji i nad katoličkim narodom u Evropi židovska štampa i njihove banke, protukršćanska socijalna demokracija i njezina čeda komuniste, čak framasonerija kao protucrkva? Katolici su nejedinstveni ondje, gdje ne slušaju pape, taj temelj sloge u Kristovoj zajednici, pa zato i vuku jaram s neprijateljem, teški jaram — robovanja. I Božja pravda ne miruje. Kazni grijehe i današnjih katol. naroda kao nekoć, i ako na drugi način.

U čemu je nužna sloga katolikâ?

Na to je odgovorio već sv. Augustin poznatom izjavom: »U potrebitim stvarima jedinstvo, u dvojbениm sloboda, u svemu ljubav«. Ali što je potrebno i što li dvojbено? U tome nas uči katekizam, da slobode nema glede vjerskih istina i čudorednih načela; to moramo svi prihvatiti. Slično nijesmo slobodni ni u pitanjima, kod kojih zakoniti Crkveni poglavari traže od nas posluh. Uz to ima mnogo stvari, u kojima smo slobodni. Tako piše sveti Jeronim: »Ne bijahu li i apostoli raznog mnijenja, a da prijateljstvo ne povrijediše, jer se Pavao i Barnaba rastadoše radi Ivana, nadimkom Marka, te razdijeli put po moru one, koje je spajalo evanđelje« (Apolog. c. Ruffin). Raznog su mnijenja bili Petar i Pavao (Gal. 2, 11), Jeronim i Augustin, Hristostom i Epifanij, ali samo u pitanjima, o kojima ostaviše Bog i Crkva slobodu ljudskoj uvidavnosti i volji.

Nije li tako i glede katoličkog pokreta? Nije glede svrhe pokreta. Ta ovaj pokret ide za time, da se sve obnovi u Isusovim načelima, osobito u javnom životu. Pošto je »svakome Bog naredio skrb za spas iskrnjeg svoga« (Eccli 17, 12), svak treba da barem »iz ljubavi pomogne u ovom pokretu i to prema svojim moćima i sposobnostima. Kat. pokret obuhvaća sve grane ljudskog zanimanja: staleške interese, kazalište, lijepu knjigu, slikarstvo, i kiparstvo i graditeljstvo, udruživanja, školu, odnošaj Crkve i države, domaće ognjište, politiku i t. d. Treba da bude »sve i u svemu Krist« (Kološ. 3, 11). U ovom je pogledu kat. pokret star koliko i kat. Crkva. — No nijesu li katolici slobodni glede taktike u kat. pokretu? Tu valja

razlikovati konkretne slučajeve. Kako živimo u dobi demokratskih država, Crkva potiče vjernike, neka prema vjerskim probicima i načelima upotrebe svoja građanska prava. Tu (n. pr. u borbi za obuku vjere u državnoj školi, glede groblja i t. d.) ako biskupi odrede stalnu taktiku, valja ih slijediti. Ta je taktika kao i sav rad pod nadzorom sv. Stolice i svatko se na nju može prizvati, ako mu se ne čini nešto zgodnim ili pravim, ali ne na svoju ruku: »Ja bolje vidim. Tu treba druge taktike«. Na ovaj je izgovor upozorio nedavno i predsjednik sastanka njemačkih katolika u Münchenu (27—30 kolov.) Dr. Adenauer i doviknuo je u zaključnom govoru pred 100.000 slušatelja: »Svi smo dužni naprama nama samim, naprama svojoj djeci, naprama našem puku i naprama našoj Crkvi, da svim silama uzdržimo jedinstvenost njemačkih katolika«.

Jasno je po svemu, kako je potrebno da katolici budu složni, ako ljube Krista i njegovu Crkvu. No ima katolika, koji su to šamo po krštenici, i ti ne će ni da čuju o kat. pokretu, nego slijede protukršćanska načela i njima čak napadaju Kristove sljedbenike i kat. Crkvu. Oni su, možda besvijesno, »sinovi Beliala, nepoznajući Gospodina« (1 Kralj. 2, 12), a »izmed Krista i Beliala nema zajednice« (2 Kor. 6, 15). Na ove se ne trebamo osvrćati i čuvajmo se, da nam ne razbiju našu slogu. Ima i takovih ljudi, koji se protive »dijelu« kat. pokreta, ali isto kao i prvi načelno nepristaju uz nekoje odredbe ili upute sv. oca pape. Ovo su kat. liberalci. Ni oni nijesu uz Krista, jer je on rekao: »Tko nije sa mnom, taj je protiv mene« (Mat. 12, 30). Očito ili prikriveno liberalci svih dlaka hoće da ometu upliv i širenje »kraljevstva Božjeg na zemlji« i na pristašama kat. pokreta ispunja se riječ Spasiteljeva: »Ako su mene progonili, i vas će, ako budete čuvali riječ moju« (Iv. 15, 20). Na slično je uputio i Pavao Timoteja: »Svi koji hoće da pobožno žive u Kristu Isusu, bit će progonjeni.« (2 Tim. 3, 12).

No ima i inače dobrih, nabožnih katolika, koji ne će da složno s drugim katolicima sudjeluju kod kat. pokreta. Tu mogu biti barem dva uzroka: mlohavost ili jogunavost. — Prva skupina obično ne gleda dalje od svog sela ili zvonika i misli, da je svugdje dobro, ako ne hara liberalizam po sokacima i uredima njegove općine. Taj ne misli na Pavlovu opomenu, da smo svi uda jednog tijela, kome Krist glava (Rim. 12, 4), to neka rade, dok imadu vremena (Gal. 6, 10). I jogunavost je loše svojstvo. Juda Makabejac naredio Josipu Zaharijinu sinu i Azariji, vođama vojske, neka miruju u Jeruzolimu, dok on i brat mu Šimun ne potuku neprijatelja u Galaadu i Galileji. Ali Josip i Azarija hoće da i oni steku ime, te udoše u borbu i vrate se potučeni. Sv. pismo kaže o njima: »Oni ne bijahu od roda onih ljudi, po kojima je u Izraelu stečen spas« (1 Mak. 5, 62). Ima i danas takovih jogunica, koji ne će da skupa rade pod zajedničkim zapovjedništvom u zemlji na obranu i širenje vjerskih probitaka; sve rade na svoju ruku. To je loša taktika, o kojoj piše Tacit: »Pojedinci se bore, svi

su poraženi«. Pojedine šibice lako kidaš; u slozi je jakost. »Brat, koga pomaže brat, jest kao utvrđeni grad« (Prov. 18, 19). Zato želi apostol: »Hrabrite jedan drugoga, jednako mislite, i Bog mira i ljubavi biti će s vama« (2 Kor. 13, 11); »Podnosite jedan drugoga u ljubavi, starajući se držati jedinstvo duha« (1 Kor. 13, 7). Mlohavci neka se siete, da je svugdje kat. pokret u početku više borben, jer osvaja staro, izgubljeno ili stiče novo zemljište, a tu treba sloge i oduševljenja, kakovo je bilo kod Židova u vrijeme braće Makabejaca. »I ustade Juda. I pomagahu ga sva braća i svi i bijahu boj Izraelov s v e s e l j e m« (1 Mak. 3, 1-2). Jogunasti neka imaju pred očima, što je bilo kod Rimljana u to doba i što sv. knjiga (u 1 Mak. 8, 16) ističe kao uzor: »I svi slušahu jednog i med njima nema zavisti i takmenja«.

U slijedećem broju nastavit ćemo o slogi kod nas.

Psihofizički paralelizam.

Jedno od najvažnijih pitanja u psihologiji jest pitanje, da li čovjek ima dušu i što je duša, da li je doista duhovna substancija, stvarno različita od tijela, koja će dalje živjeti i poslije naše smrti. Da ovo nijesu pusta teoretska pitanja nego nada sve praktična, biva svakomu jasno, koji promatra praktične posljedice, koje slijede za život iz odgovora na njih. Ako sam uvjeren, da duše nemam, to moram dosljedno tomu i živjeti, kao da nemam duše, ne mogu niti raditi za dušu, niti je usavršiti. Ako li sam uvjeren, da imam dušu, ne smijem živjeti, kao da je nemam. I opet, ako sam uvjeren, da duša prestaje sa smrću, bez svrhe bih radio i žrtvovao za posmrtni život. Ako li sam uvjeren, da ima život iza smrti, nedosljedno postupam, ako se brinem samo za sadašnji život, a odnemaram brigu za život poslije smrti, nego su oni dosljedni, koji u vremenu žive za vječnost.

Tako dakle zadire naše pitanje u najdublji život. A jerbo je tako važno ovo pitanje, za to i te kako spada u psihologiju, niti se može otmenim gestom otkloniti odgovor. Za to je i ona psihologija, koja je ~~lakoumna~~, bez jasnih dokaza, odredila odgovor, povrijedila jednu od najsvetijih svojih dužnosti spram sebe i spram onih, kojima hoće da bude učiteljica. S toga je i »problem duše« ono poglavlje u svakom psihološkom sustavu, koje nas osobito zanima. Promotrimo, što odgovara na pitanje, da li imamo dušu i što i kakva je, moderna psihologija onih, koji ne priznaju kršćanstva, napose psihologija psihofizičkog paralelizma, koja ima prema Lehmen-Bessmeru*) mnogo pristaša i među filozofima i fiziolozima.

Ova teorija potječe od B. Spinoze, oca panteizma i modernizma, a u detaljima izgradio ju je G. Th. Fechner. Među pristašama ističu se osobito Wundt, Ebbinghaus, Paulsen; zato ćemo se na njih osvrtnati izlažući nauku psihofizičkog paralelizma te promatrajući njezine razloge.

*) Psychologie 4. 5., 1921, str. 410.